

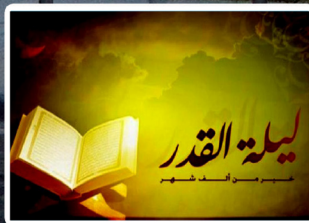
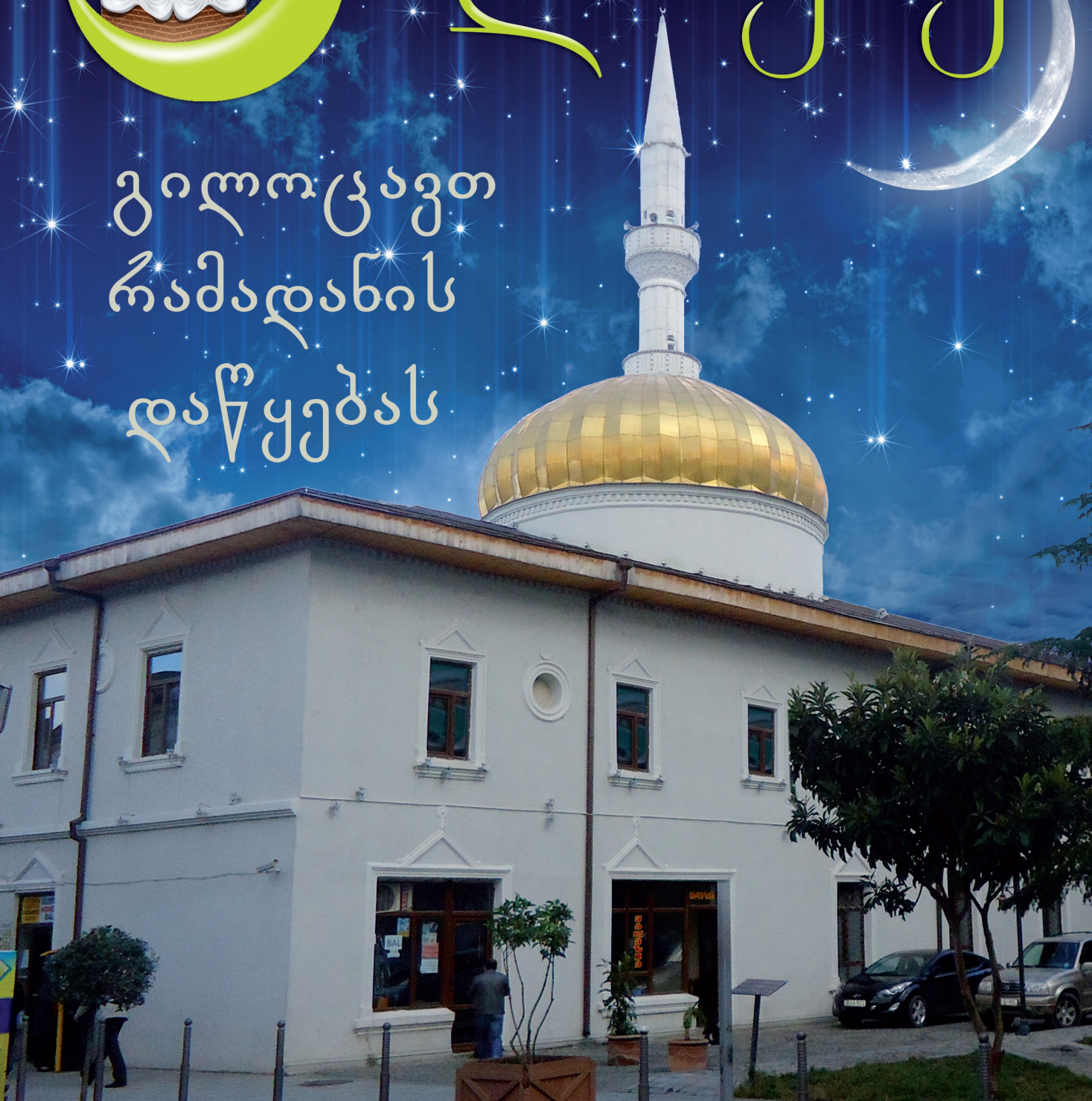
№ 80 მარტი - აპრილი 2025 წელი

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი

საღი მთვარე

გილოცავთ
რამადანის
დაწყებას

ჩინსიჭყუაობა

ძვირფასო მკითხველნო!

მოგესალმებით მოწყალე და მწყალობელი უზენაესი ალლაჰის სახელით!

უსაზღვრო ქება-დიდება სამყაროს გამჩენ უზენაეს ალლაჰს. გულითადად მოგილოცავთ მადლმოსილებით აღსავსე, უძვირფასესი რამადანის მთვარის დადგომას, უპირველეს ყოვლისა, გამჩენ ღმერთს მადლობა, რომ კიდევ ერთხელ მოგვცა საშუალება, მიმდინარე წლის მარხვის თვეს - რამადანს მოვსწრებოდით და მის წინაშე ეს თვე ღვთისმსახურებაში გაგვეტარებინა. გისურვებთ რწმენის სიმტკიცეს, სულიერ სიმშვიდეს, ჰალალი სარჩოს მოპოვებას, მოთმინებას და უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების დამსახურებას. უზენაესმა ალლაჰმა წყალობა, ბარაქა და მფარველობა არ მოგაკლოთ. სამთვეულის ბოლო თვე, მთვარის კალენდრის მიხედვით რამადანის თვეა. სწორედ რამადანის მთვარეში დაიწყო მუჰამედ შუამავალზე (ს.ა.ვ) უსაზღვრო ცოდნისა და დაუსრულებელი წყალობის მქონე უძვირფასესი წიგნის, ყურანის ზეგარდმოვლენა, რაც 23 წლის განმავლობაში გრძელდებოდა. წმინდა ყურანის მოვლინებამ კაცობრიობა იხსნა უფიცობისაგან, განადგურებისაგან და გამოიყვანა სიბნელიდან სინათლეში, ასევე კაცობრიობას უჩვენა სწორი და ჭეშმარიტი ცხოვრების გზა, რომლითაც შეიძლება ადამიანმა მოიპოვოს ამქვეყნიური ბედნიერება და საიქიო ხსნა. უზენაესი ალლაჰი სურა ბაყარას 185-ე აიათში ბრძანებს: „რამადანის თვეა, რომელშიც ზემოვლინებული იქნა ყურანი ჭეშმარიტ გზად ხალხისთვის და ცხად ცნობარად ჭეშმარიტი გზისა და განმასხვავებლად ჭეშმარიტებისა ბათილისგან...“

ზემოთ მოცემულ აიათში ნათლად ჩანს წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენის მიზანი, რომლითაც ადამიანებს შეეძლებათ სიმართლისა და ბათილის ერთმანეთისგან განსხვავება. ასევე სურა „ჰადიდის“ მე-9 აიათში ნაბრძანებია: „იგია, რომელიც ავლენს თავის მსახურზე ცხად აიათებს, რათა გამოგიყვანოთ სიბნელიდან სინათლეში. უეჭველად, ალლაჰი ღმობიერი და მწყალობელია თქვენ მიმართ.“ რამადანის თვის განმავლობაში მორწმუნეებს, გამჩენი ალლაჰის მხრიდან, მარხვა სავალდებულოდ დაუწესდათ. სურა ბაყარას 183-ე აიათში უზენაესი ალლაჰი ასე ბრძანებს: „ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავალდებულო გახდა თქვენდა მარხვა, როგორც სავალდებულო იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“.

რამადანის მთვარე თავისი სულიერი ატმოსფეროთი ძალიან ძვირფასი, ბარაქიანი და მადლიანი პერიოადია. ამ თვეში ყოველი მორწმუნე ცდილობს უფრო მეტი ღვთისმსახურება შესარულოს, მეტი ქველმოქმედება გააკეთოს, გაჭირვებულ და ავადმყოფებს დაეხმაროს, მოხუცების და ბავშვების გული მოიგოს და გამჩენის კმაყოფილება დაიმსახუროს. როგორც ვიცით, რამადანის თვე იმითაც გამოირჩევა სხვა თვეებისგან, რომ ამ თვეშია ყადირის ღამე, რომელიც ათას თვეზე უფრო ხაირიანია. წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენაც სწორედ ამ ღამეს დაიწყო. უზენაესი ალლაჰი სურა ყადირის 1-ელ და მე-3 აიათებში შემდეგს ბრძანებს: „უეჭველად, ჩვენ გარდმოვავლინეთ იგი ყადირის ღამეს! ყადირის ღამე ათას თვეზე უფრო უკეთესია.“ ყურანში ეფექტური და გონივრული მაგალითებით საუკეთესოდ არის ახსნილი საკითხები. საოცრად მდიდარი განმარტებების მქონე წიგნი ადამიანებს ღრმად დაფიქრებისა და სიბრძნის მიღებისაკენ მოუწოდებს. ვინაიდან ადამიანი გონიერ არსებად არის გაჩენილი და აქვს აზროვნების უნარი, ის ვალდებულია, ეს ყველაზე მნიშვნელოვანი წყალობა გამოიყენოს, პასუხისმგებლობის გრძნობა გამოიჩინოს, წმინდა ყურანი ცხოვრების მეგზურად გაიხადოს და იცხოვროს იმ პრინციპებით, რომლებიც მასშია მოცემული. უზენაესმა ალლაჰმა წმინდა ყურანის სახით კაცობრიობას ფასდაუდებელი წყალობა მოუვლინა. გამომდინარე აქედან, ყველანი ვალდებული ვართ, აღნიშნული ამანათი, რომელმაც საუკუნეების განმავლობაში ჩვენამდე უცვლელად მოაღწია, გავითავისოთ და მისი კანონები ცხოვრებაში გავატაროთ. ყველაზე მნიშვნელოვანი საზრდო ჭეშმარიტი რწმენაა. ალლაჰის მორწმუნე და მასზე მინდობილი ადამიანი, მისგან იღებს სულიერ საზრდოსა და ძალას, იგი მუდმივად საჭიროებს უზენაესი ალლაჰის დახმარებას. სწორედ უზენაესი ალლაჰის რწმენა და მასზე მინდობა გვექცევა ნდობისა და სიმშვიდის უშრეტ წყაროდ. ამიტომაც რამადანის თვე სულიერი ამაღლების, განვითარებისა და ჩამოყალიბების საუკეთესო შესაძლებლობაა ადამიანისათვის. უზენაესმა ალლაჰმა დაგვლოცოს, მოგვცეს რწმენის სიმტკიცე, სულიერად გაგვიძლიეროს და მოგვცეს ღვთისმსახურების შესრულების ძალ-ღონე და მშვიდობა. უზენაესი ალლაჰი იყოს ყველგან და ყოველთვის ჩვენი შემწე და მფარველი.

رمضان كريم

ომარ გოლქაძე

მარხვა – რამადანი

მარხვა ისლამის ხუთი პირობისგან ერთ-ერთია. არაბულად მარხვა, „საუმ“ (არაბ. الصوم ას-საუმ; მრავლობითში არაბ. صيام; სიიამ), შორს დგომას, თავშეკავებას, შეწინააღმდეგებას ნიშნავს. ტერმინოლოგიური განმარტებით მომარხულე მუსლიმმა თავი უნდა შეიკავოს დღის განმავლობაში, ცისკრიდან (ფეჯრი) მზის ჩასვლამდე (მალრიბი), საკვებისა და სასმელის მიღებისგან, ასევე ხორციელი სიამოვნებისგან, ავი ფიქრებისგან, ბილწიფრობისგან, მოსაწვევებისგან და უსარგებლო ქმედებებისგან. მუსლიმები, რომლებსაც ჯანმრთელობა ხელს უწყობთ, ვალდე-

ბულნი არიან, იმარხულონ რამადანის თვეში. ამ ვალდებულებას მათ უზენაესი ალლაჰი აკისრებს: „ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დაწერილია თქვენზე მარხვა (მარხვა წელიწადში ერთი თვეა, იგი იწყება მთვარის კალენდრის მიხედვით მეცხრე თვეს, რამადნის მთვარეში; ცისკრიდან დაღამებამდე ჭამა-სმისა და თანაცხოვრების აღკვეთით), როგორც დაწერილი იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/183).

მუჰამმედ შუამავალი მარხვის მნიშვნელობის შესახებ ამბობს: „მარხ-

ვა ფარია, რომელიც იცავს ადამიანებს“ (ბუხარი, სავმი 2, 9, ლიბას 78; მუსლიმი, სიამ 164). ისლამური რწმენით, რამადანის თვე გამორჩეულია, რადგან ყურანის პირველი აიათები, სწორედ ამ თვეში გარდმოველინა. მთვარის წელიწადი მზის წელიწადზე 10 ან 11 დღით ნაკლებია, რამადანის თვე კი, გადაადგილება მზის კალენდრის მიხედვით. მარხვამ კაცობრიობაზე დადებითი ზეგავლენა უნდა მოახდინოს. შუამავალი ბრძანებს:

„ვინც ჭორს, ტყუილს და ცილისწამებას არ დათმობს, ალლაჰს მხოლოდ მისი ჭამას-მისგან თავის შეკავება არ სჭირდება“ (ბუხარი, სავმი, 8; თირმიზი, სავმი, 16).

„არიან ისეთი ადამიანები, რომლებიც მარხულობენ და მათი მოგება მხოლოდ შიმშილი და წყურვილია“ (იბნ მაჯე, სიამი, 21). „მარხვა ფარია“. ის ვინც მარხულობს, ცუდი სიტყვა არ უნდა თქვას. თუ ვინმე ცუდს გეტყვის ან ცუდად მოგექცევა, უთხარი: „მე ვმარხულობ და არ შეეკამათო“ (ბუხარი, სავმი, 2; მუსლიმი, სიამი, 164). ვინ არის ვალდებული, დაიცვას მარხვა? პიროვნებისთვის მარხვა აუცილებელი რომ გახდეს, საჭიროა სამი პირობა:

1. მუსლიმი უნდა იყოს,
2. გონიერი უნდა იყოს,
3. ზრდასრული უნდა იყოს.

ავადმყოფისა და მგზავრისთვისაც მარხვა აუცილებელია, თუ რამადანის თვეში ვერ იმარხულებენ, შეუძლიათ

იმდენივე დღე იმარხულონ სხვა თვეში, მაგრამ მათთვის უკეთესი იქნება, თუ რამადანის თვეში იმარხულებენ. მარხვა გევალებათ განსაზღვრულ დღეებში. თუ რომელიმე თქვენგანი ავადა ან მგზავრია, იმარხულოს ამდენივე სხვა დღეებში. ხოლო იმათ, ვინც მარხვას ვერ უძლებენ, მათ შეუძლიათ დღეში ერთი ლატაკის დაპურება. თუ ვინმე

საკუთარი სურვილით იქმს სამადლოს, ეს მისთვისაა უკეთესი. და რომ იმარხულოთ, ეს თქვენთვისაა უკეთესი, თქვენ რომ იცოდეთ. (ყურანი 2/184).

თუ მარხვის დროს რთულ მდგომარეობაში აღმოჩნდები ან ავადმყოფობა გაუარესდება, მაშინ შეგიძლია შეწყვიტოთ. ამ საკითხს ეხმიანება შემდეგი ჰადისი: „ჯაბირ ბინ აბდულლაჰის გადმოცემის თანახმად, შუამავალი როდესაც მექას გასათავისუფლებლად

გაემართა, ყურაულ-გამიმის ადგილთან მისვლამდე თვითონაც და თანამიმდევრებიც მარხულები იყვნენ. შუამავალს აცნობეს, ხალხს მარხვა უძნელდებათ, მაგრამ ისინი მაინც შენ შემოგყურებენო. შუამავალმაც სამხრობის შემდეგ ერთი ჭიქა წყალი ითხოვა და ადამიანების თანდასწრებით დალია. მათგან ზოგიერთმა მარხვა შეწყვიტა, ზოგიერთმა კი გააგრძელა. შუამავალმა როცა გაიგო, რომ ზოგიერთი მათგანი კვლავ აგრძელებდა მარხვას, მათი მისამართით თქვა: „ისინი არ დაემორჩილნენ, ისინი შეენინა აღმდგენენ“ (მუსლიმი, სიამი, 90 (1114); თირმიზი, სავმი 18).

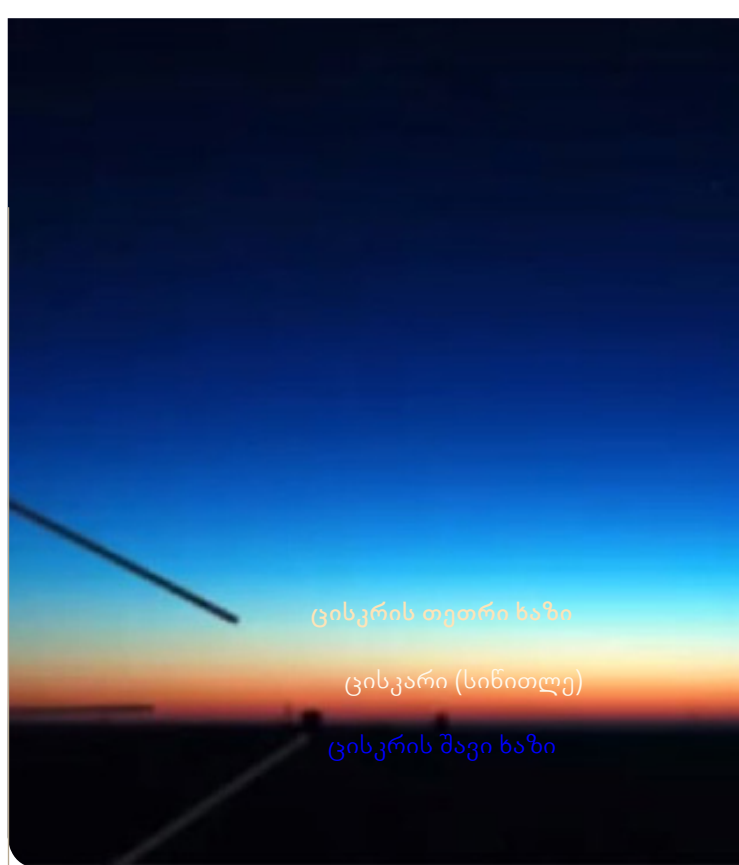
„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დანერილია თქვენზე მარხვა, როგორც დანერილი იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“.

(ყურანი 2/183)

(2/184) ეს ჰადისი უკეთესია მათთვის, თუ ავადმყოფობის ან მგზავრობის პერიოდში უნდა იმარხულონ. მათ, ვინც ავადმყოფობის ან მგზავრობისას მარხვის გაგრძელებით უნდა დაზარალდნენ, მაშინ არ უნდა იმარხულონ. ისინი, ვინც ამ მდგომარეობაში იმყოფებიან, მაგრამ მაინც აგრძელებენ მარხვას, დაუმორჩილებლად ითვლებიან. მარხვის გაგრძელების შემთხვევაში თუ არ დაზარალდებიან უკეთესია, რომ იმარხულონ.

საჭურზე ადგომა: „ჭამეთ და სვით, ვიდრე ცხადად შეგეძლებათ გაარჩიოთ განთიადის თეთრი ხაზი შავი ხაზისგან. მერე სრულჰქმენით მარხვა საღამომდე...“ (ყურანი 2/187). ცისკარი (განთიადი) ორი სახისაა: პირველია ფეჯრი ქააზიბ, ანუ მატყუარა ცისკარი: ამ დროს დილის ლოცვის დრო ჯერ კიდევ არ არის დამდგარი. ვინც მარხვას აპირებს, მისთვის ჭამა-სმა ჯერ კიდევ არის შესაძლებელი. ამ ცისკრის ნიშანი, ჰორიზონტზე სწორი ხაზის მსგავსად გამოჩენილი ნათელია. ფეჯრი სადიყი - ნამდვილი ცისკარია: ამ დროს დილის ლოცვის დრო დამდგარია. ამის შემდეგ ჭამა-სმა აღარ შეიძლება. ამ ცისკრის ნიშანი ჰორიზონტზე და მთის მწვერვალზე გაფანტული მკრთალი ნათელია. საჭმელს, რომელსაც ცისკრამდე მივირთმევთ, საჭური ჰქვია. შეძლებისდაგვარად, ყველა მუსლიმმა უნდა ეცადოს საჭურზე ადგომა, რათა საჭურის ბარაქის ჯილდო მიიღოს. ამის შესახებ მუჰამმედ შუამავალი გვაცნობებს: „საჭურზე საჭმელი მიირთვით, ვინაიდან მასში ბარაქაა ბევრი“ (ბუხარი, სავმი, 20; მუსლიმი, სიამი, 45).

მარხვის დაცვისა და მოშლის პირობები: მუსლიმმა მარხვისას, გარიჟრაჟიდან მზის ჩასვლამდე, ღვთისმსახურების მიზნით ჭამა-სმისა და ხორციელი სიამოვნებისგან შორს უნდა დაიჭიროს თავი: „ნებადართულია თქვენთვის

მარხვის დროს, ღამით, მეუღლეებთან თანაცხოვრება, ისინი სამოსელნი არიან თქვენი და თქვენ ხართ სამოსელნი მათნი. ალლაჰმა იცოდა, რომ თავს ინვალებდით, ამიტომაც მიიღო თქვენი სინანული და მოგიტევათ. ახლა შეგიძლიათ თანაიცხოვროთ მათთან და შეასრულოთ ის, რაც ალლაჰმა დაგიწესათ. ჭამეთ და სვით, ვიდრე ცხადად შეგეძლებათ გაარჩიოთ განთიადის თეთრი ხაზი შავი ხაზისგან. მერე სრულჰქმენით მარხვა საღამომდე. და როცა სამლოცველოებში ღვთისმსახურების ხართ შემდგარი, არ ეთანაცხოვროთ მათ (მეუღლეებს). ესაა საზღვრები ალლაჰისა და არ მიუახლოვდეთ მათ. ასე განუმარტავს ალლაჰი ხალხს თავის აიათებს, ეგების დაცული იქმნან ყოველივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/187).

ზემოთ მოცემული აიათის მიხედვით: ჭამა, სმა და ხორციელი სიამოვნება მარხვას შლის. რადგან აიათის ბოლოს ალლაჰი ბრძანებს: „ესაა საზღვრები ალლაჰისა და არ მიუახლოვდეთ მათ“, ამიტომაც მარხვისას ჭამა-სმისა და ხორციელი სიამოვნებისკენ მიმავალი ყველა გზისგან შორს დგომაა საჭირო.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, აბების მიღება, პირში შესასხურებელი წამლები და მოწვევა მარხვას შლის. რადგან თვალის და ყურის წვეთები საკვებად არ ითვლება, ისინი მარხვას არ შლის. ძილის დროს ერექცია, ასევე სისხლის გაცემა, ღებინება და ბანაობა მარხვას არ შლის. დავიწყების შემთხვევაში ჭამა-სმა მარხვას არ შლის. ალლაჰის შუამავალი ასე ბრძანებს: „ვინც დავიწყების გამო შეჭამოს ან დალიოს, მან მარხვა გააგრძელოს, რადგან მას ალლაჰმა აჭამა ან დააღვინა“ (ბუხარი, სავმი 26, ეიმან 15; მუსლიმი, სიამ 171 (1155); თირმიზი, სავმ 26; ებუ დავუდი, სავმი 39.)

ზემოთ მოყვანილი ჰადისი, შემდეგი აიათის ერთგვარი განმარტებაა: „ალლაჰი არ აკისრებს არც ერთ სულს იმაზე მეტს, რაც მას ძალუძს“ (ყურანი 2/286)

აიათები მარხვის შესახებ: „ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დაწერილია თქვენზე მარხვა, როგორც დაწერილი იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/183).

მარხვა გევალებათ განსაზღვრულ დღეებში. თუ რომელიმე თქვენგანი:

1. ავადაა

2. ან მგზავრია, იმარხულოს ამდენივე სხვა დღეებში. ხოლო ვინც მარხვას ვერ უძლებს, მას ევალება დღეში ერთი ლატაკის დაპურება.

1. თუ ვინმე საკუთარი სურვილით იქმს სამადლო საქმეს, ეს მისთვისაა უკეთესი,

2. და რომ იმარხულოთ, ეს თქვენთვისაა უკეთესი, თქვენ რომ იცოდეთ (ყურანი 2/184).

რამადანი მნიშვნელოვანი თვეა, რადროსაც ზემოევლინა ყურანი:

1. ჭეშმარიტ გზად ხალხისთვის,

2. და ცხად ცნობარად ჭეშმარიტი გზისა,

3. და განმასხვავებლად ჭეშმარიტებისა ბათილისაგან. და თქვენგან ვინც იხილოს ეს თვე, იმარხულოს! და ვინც

1. ავად იყოს,

2. ან მგზავრობაში, ამდენივე იმარხულოს სხვა დღეებში. ალლაჰის ნებაა თქვენი შვება და არა ვნება. შეასრულოთ ეს რაოდენობა და ადიდოთ ალლაჰი იმისათვის, რომ ჭეშმარიტ გზას დაგადგინათ, ეგებ მადლიერნი იყოს!“ (ყურანი 2/185).

„და თუ შეგეკითხებიან შენ ჩემი მსახურნი ჩემ შესახებ, უეჭველად, მე ახლოს ვარ, შევისმენ მლოცველის ვედრებას, როცა ის შემევედრება. მაშ, შეისმინონ ჩემი და მირწმუნონ მე, ეგებ სწორი გზით წავიდნენ!“ (ყურანი 2/186).

ლევან გურგენიძე

თერავიკის ღოცვა

სიტყვა „თერავიკ“ არაბული სიტყვაა. იგი „თერვიკ“-ის მრავლობითი ფორმაა და დასვენებას, გახარებას, ან კიდევ რაღაც საქმის გაიოლებას ნიშნავს. თერავიკის ღოცვა რამადანის თვეში, ღამის ღოცვის ბოლო სუნნეთის შემდეგ 2-2, ან 4-4 მუხლებს შორის შესვენებით სრულდებოდა და აქედან დაიშვა ეს სახელი, რომელიც ჰადისებში „ყიამუ შეჰრი რამაზან“ (რამადანის თვის ღოცვა) და „იჰიაუ ლეილ რამაზან“ (რამადანის ღამეების ფხიზლად და ღვთის მსახურებაში გატარება) სახელებითაა მოხსენიებული (დიანეთის ისლამის ენციკლოპედია 2011, 40 ტ. 482 გ.).

რაც შეეხება იმას, თუ როგორ ასრულებდა მუჰამედ შუამავალი თერავიკის ღოცვას, ამ საკითხთან დაკავშირებით სხვადასხვა გადმოცემა და ჰადისი არსებობს. იმ დროისთვის მუჰამედ შუამავალი, რამადანის თვის გარდა, სხვა დროებში, ფარდი ღოცვების გარდა, სხვა ღოცვებს (ნაფილე) სახლში ასრულებდა. ერთერთი გადმოცემის თანახმად, მუჰამედ შუამავალი ილთიყაფში (გარკვეული დროით განმარტობა) ყოფნის დროს, მისთვის განსაკუთრებულ ერთ კუთხეში ღოცვისას, მის ღოცვას თან მიჰყვა რამდენიმე მლოცველი. მეორე დღეს მასთან ერთად მლოცველებმა ამ ღოცვის შესახებ ყველას მოუყვეს. შესაბამისად, ამ ღოცვაზე მუსლიმების რაოდენობა მატულობდა. როცა შეამჩნია მუჰამედ შუამავალმა, განმარტორბულ მის ღოცვას მუსლიმები თან მიჰყვებოდნენ, მეჩეთში ეს ღოცვა საჯაროთ აღარ შეასრულა. მუსლიმები დიდი ლოდი-ნის შემდეგ დაიშალნენ. მომდევნო დღეს

მუჰამედ შუამავალმა მუსლიმებს მოუწოდა: „გხედავ, რასაც სჩადიხართ, ეს ღოცვა სახლში შეასრულეთ იმიტომ, რომ ფარდი ღოცვების გარდა, სხვა ღოცვების სახლში შესრულება უფრო ძვირფასია“ (ბუჰარი, ეზან 424). სხვა გადმოცემის მიხედვით, მუჰამედ შუამავალმა როცა შენიშნა, რომ მასთან ერთად ღოცულობდნენ, აღარ ილოცა და უთხრა: „შემეშინდა, რომ ღამით ეს ღოცვა თქვენთვის ფარდი არ გამხდარიყო“ (ბუჰარი, ეზან 423).

„და ღამის ერთ ნაწილში ილოცე (ყურანი) კერძოდ, ეს შენთვის განსაკუთრებული და დამატებითი (ნაფილე) ღოცვაა. ეგების ღმერთმა შენ მოგმადლოს ადგილი ქებული“ (ყურანი 17/79).

სწავლულთა ერთი ნაწილის თანახმად, მუჰამედ შუამავალს აიათში ნაბრძანები დამატებითი ღოცვის შესრულებისას მიჰყვნენ. შუამავალი ყოველ ღამე დაძინების შემდეგ გაიღვიძებდა და ამ ნაბრძანებ ღოცვას ასრულებდა. ეს რომ შენიშნეს მუსლიმებმა, მის ღოცვას თან მიჰყვნენ. წმინდა აიშე მუჰამედ შუამავლის ამ ღოცვის შესახებ ასე გადმოგვცემს:

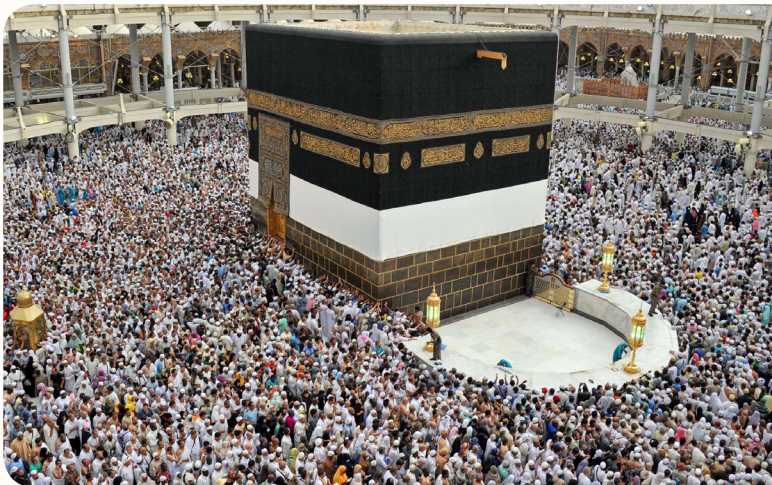
„შუამავალმა ერთერთ ღამეს, შუალამისას მეჩეთში გავიდა და ილოცა. რამდენიმე ადამიანი მის ღოცვას თან მიჰყვა. მეორე დღეს თანამიმდევრებმა თქვეს, რომ ალ-ლაჰის შუამავალმა ღამე მეჩეთში ნაფილე ღოცვა შეასრულა. მან მეორე ღამესაც ეს ღოცვა შეასრულა. თანამიმდევრებმა კიდევ თქვეს ამის შესახებ. მესამე ღამეს მრევლის რაოდენობამ საგრძნობლად მოიმატა. შუა-

მავალმა ეს ლოცვა ისევ შეასრულა. შემდეგ ღამეს კი მეჩეთი მთლიანად მლოცველებით გაივსო. იმ ღამეს შუამავალი დილის ლოცვამდე აღარ გავიდა. დილის ლოცვა როცა შეასრულეს, მრევლისკენ მობრუნდა და განუცხადა: „მე ვხედავ, რასაც აკეთებთ, მაგრამ ვშიშობ, რომ ეს ლოცვა თქვენთვის სავალდებულო არ გახდეს და მისი შესრულება არ გაგირთულდეთ“ (ბუჰარი, თერავიჰ, 1; მუსლიმი, მუსაფირინ, 177).

ერთერთ ჰადისში წმინდა აიშეს ეკითხებიან, თუ როგორ და რამდენ მუხლს ლოცულობდა მუჰამედ შუამავალი რამადანის თვეში, დროის ლოცვების გარდა, სხვა (ნაფილე) ლოცვებს. მან ასე უპასუხა: „მუჰამედ შუამავალს, არც რამადანის თვეში და არც რამადანის თვის გარდა, სხვა დროებში თერთმეტ მუხლზე მეტი არ ულოცავს, მაგრამ მისი ოთხი მუხლის ლოცვის სილამაზე და ხანგძლივობა არ მკითხოთ. კიდევ ოთხ მუხლს ილოცავდა, არც მისი სილამაზე და ხანგძლივობა არ მკითხოთ, ამის შემდეგ სამ მუხლს ვითრს ლოცულობდა“ (ბუჰარი, თეჰეჯჟუდ 608).

როგორც შუამავლის დროს, ასევე წმინდა აბუ ბაქრის პერიოდშიც ეს ლოცვა ცალცალკე სრულდებოდა. მრევლის ნაწილი მეჩეთებში განცალკევებული ლოცულობდა. ამ ლოცვის ერთობლივად შესრულება წმინდა ომარის ხალიფობის დროიდან დაიწყო. რადგან ფარად დაწესება უკვე გამორიცხული იყო, 635 წელს უბეი ბინ ქაბის ხემძღვანელობით ეს ლოცვა ერთობლივად დაიწყო. მიუხედავად იმისა, რომ თერავიჰის სახელში ლოცვა უფრო უკეთესია, სწავლულები მოგვინოდებენ, რომ ეს ლოცვა მეჩეთებშიც უნდა სრულდებოდეს, რადგან რამადანის თვეში მეჩეთები მიტოვებული არ დარჩეს (დიანეთის ისლამის ენციკლოპედია 2011, 40 ტ. 482 გ.).

გადმოცემებში ნახსენებია მუხლების შემდეგი რაოდენობა: რვა, ათი, თექვსმეტი, ოცი, ოცდათექვსმეტი, ორმოცი და უფრო მეტიც. წმინდა ომარის პერიოდში მისი დავალებით უბეი ბინ ქაბი რამდენიმე წელს რვა მუხლს, მერე კი ოც მუხლს ალოცებდა. ერთობლივად ოცი მუხლის ლოცვა ტრადიციად ამ დროიდან დამკვიდრდა. გადმოცემების თანახმად, პირველი რვა მუხლი არის სუნნეთი მუეჭქედე, ხოლო დანარჩენი კი - მუსთეჰაბი. სხვა ლოცვებთან განსხვა-

ვებით ამ ლოცვის მუხლების რაოდენობაზე უფრო მეტად ყურადღება უნდა ექცეოდეს მის ხარისხსა და ხანგძლივობას, როგორც ზემოთ მოცემულ ჰადისშია ნახსენები. თავდაპირველად თერავიჰის ლოცვა საკმაოდ ხანგრძლივად სრულდებოდა. რადგან ყველას არ შეეძლო ხანგრძლივი ლოცვა, მოგვიანებით, მლოცველთა გამრავლების მიზნით, საჭიროდ ჩათვალეს, რომ მოკლე აიათებით ელოცათ. ყიამზე (ფეხზე) დგომისას უფრო მისაღებია გრძელი ერთი აიათი, ან მოკლე სამი აიათის კითხვა. დიდი ყურადღება უნდა ექცეოდეს ლოცვის პირობებს, წესებს და თანრიგს, რომ ალლაჰის მადლიერება მოვიპოვოთ.

„ვაი იმ მლოცვეებს, ისინი რომელნიც უგულისყუროდ ასრულებენ ლოცვას“ (სურა ყურანი 107/4,5).

თერავიჰის ლოცვის დრო ღამის ლოცვის შემდეგ იწყება და განთიადის დადგომამდე გრძელდება. მისი შესრულება იწყება მარხვის პირველი დღის წინა ღამით და მთავრდება მარხვის ბოლო დღის წინა ღამეს. ლოცვისათვის არც ეზანი და არც ყაამეთი არ იკითხება. თავის დროზე ლოცვის შეუსრულებლობის შემთხვევაში სხვა დროისთვის შესრულება არაა აუცილებელი. ყოველი ოთხი მუხლი ლოცვის შემდეგ შესვენებაა, რომლის დროსაც სასურველია სალავათისა და სხვადასხვა ვედრების წარმოთქმა.

„ვინც წაფელი რწმენითა და უზენაესი ალლაჰისგან ჯილდოს მოლოდინით, რამადანის თვეს ღვთისმსახურებაში გაატარებს, ალლაჰი მას წარსულში ჩადენილ ცოდვებს მიუტევებს“ (მუსლიმი, სალატულ მუსაფირინ, 25; ებუ დავუდ, რამადან 1).

მუვიდოდ დო კმუროდ ცხოვრება ღიადი ბაჟინოს ნებოა

და თუ ორი მორწმუნე ჯგუფი ერთ-მანეთს შეებრძოლება, მაშინ გამოასწორეთ მათ შორის არსებული. მაგრამ თუკი ზღვარს გადავა მათგან ერთ-ერთი მეორის მიმართებაში, მაშინ შეებრძოლეთ იმ ჯგუფს, რომელიც ზღვარს გადავიდა, ვიდრე დაუბრუნდებოდეს ალლაჰის ბრძანებას. ამის შემდეგ თუ შემობრუნდება, გამოასწორეთ მათ შორის არსებული პატიოსნად და იყავით სამართლიანნი, რამეთუ ალლაჰს უყვარს სამართლიანნი,

„რამეთუ მორწმუნენი ძმები არიან. მაშ, გამოასწორეთ თქვენს ძმებს შორის არსებული და გეშინოდეთ ალლაჰისა, ეგებ შეწყალებული იქმნეთ თქვენ! (სურა ჰუჯურათი აიათი 9-10.)

საშინაო მშვიდობა და მისი მნიშვნელობა

წმინდა ყურანში მშვიდობა „სულჰ ან სელმ“ სიტყვებით არის გამოხატული. სიტყვა „სულჰ-ის“ ტერმინოლოგიური მნიშვნელობა კი ასეთია: მშვიდობიანი ყოფა და ორ მხარის ურთიერთშორის აყალმაყალისა და უთანხმოების აღკვეთისთვის ზრუნვა. აგრეთვე სიტყვა „სილმ“ შერიგებას, მშვიდობის დამყარებას ნიშნავს. მოცემული ორივე გამოთქმა, წმინდა ყურანში ბევრჯერ არის ხსენებული.

„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! შედით სრულად მორჩილებაში (ისლამი) და არ გაჰყვეთ ეშმაკის კვალს, რამეთუ იგი ცხადი მტერია თქვენი!

თუ მაინც ნაბო-
ძიკდით მას მერე, რაც
ზემოგვევლინათ ცხადი
მოწმობანი, იცოდეთ,
რომ ალლაჰი ძლევა-
სილია, ბრძენია. (სურა
ბაკარა 208-209)

ყურანის ცნობილი განმმარტებელი ელმა-
ლილი ჰამდი იაზირი აღ-
ნიშნავს: ო, თქვენ, ვინც ირწმუნეთ! ყველა
თქვენგანმა, სრული მორჩილებითა და ქო-
ნებით მშვიდობიანი და უსაფრთხო იყა-
ვით. სრულფასოვანი მუსლიმები იყავით.
ეშმაკის ფეხის ხმას ნუ აყვებით, ურწმუ-
ნოებისა და გზასაცდენილი პიროვნებების
სიტყვებს არ მიაქციოთ ყურადღება. ნუ მი-
მართავთ მოღალატე, განხეთქილების ჩა-
მომგდებ ეშმაკის გზას. ვინაიდან ის ეშმაკი
თქვენი დაუძინებელი მტერია.

გამომდინარე აქედან, მორწმუნეებს მი-
მართავს: უზენაესი ალლაჰის ბრძანებით,
მასზე მორჩილებით, იმდენად მონესრიგე-
ბული და კეთილმონწყობილი ისლამის სამ-
შობლო შექმენით, რომ თქვენ შორის ღალა-
ტის, აყალმაყალის, გაუგებრობის, ერთმა-
ნეთის ჩაგვრის, უკუღმართობის, ალლაჰის
მონა-მასხურების უფლებების შელახვის და
მოკლედ უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილე-
ბის საწინააღმდეგო მოქმედების ნიშანწყა-
ლიც კი არ იყოს. უსაფრთხოდ, ურთიერთ-
სიყვარულით, თავისუფლად და სრული
სიმშვიდით თითოეული თქვენგანი თავისი

სამსახურით იყოს დაკავებული. ყველამ მომავლისა და საიქიოსკენ სიხარულით იაროს. ნურავის მისცემენ საშუალებას, რომ ასეთ წყობას ხელი შეუშალოს. თუკი, მას შემდეგ, როცა თქვენთან უზენაესი ალლაჰის შემაგონებელი მტკიცებულებები მიაღწევს და მიუხედავად ამისა მშვიდობასა და უსაფრთხოებას თქვენ ზურგს შეაქცევთ, იცოდეთ, რომ უზენაესი ალლაჰი ბრძენთა

ბრძენია და მისი ძალა ყოვლისმომცველია. არ არსებობს მისი მსგავსი, ის დაუმარცხებელი და განუსაზღვრელი ძალის მფლობელია. მისი კანონის წინააღმდეგ გამოსვლა შეუძლებელია. იგი იქმს იმას, რასაც ინებებს. ბრძანებას უმაღლესს უბრუნებს. ყველა ამასთან ერთად ის, სიბრძნის მფლობელია. რასაც აკეთებს მთელი სიბრძნითა და საუკეთესოდ იქმს. ადამიანების მშვიდი ცხოვრება და აგრეთვე ისლამის წესრიგით ცხოვრებაც მისი სიბრძნის ნაწილია. უზენაესი ალლაჰი, იმ ცოდვილების ნამოქმედარს არ დატოვებს დაუსჯელად, ვინც მის წინააღმდეგ ამხედრდება, სატანისეულ გზებს მიმართავს, ჭეშმარიტებას გზიდან გადაუხვევს და თევზიდის, (თეიზმის) კანონების შეცვლას შეეცდება. ასეთ ადამიანებს კუთვნილ უბედურებას დაატეხს თავს. თუკი გააჭიანურებს ან გარკვეულ დრომდე გადაავადებს ესეც მისი სიბრძნის ნაწილია. სხვა აიათში კი ნათქვამია: **„სულჰი“ მშვიდობა (ყოველთვის) საუკეთესოა.** (სურათის აიათი 128)

როგორც ზემოთხსენებულ აიათებში ჩანს, უზენაესი ალლაჰის ნებაა, რომ ადამიანებმა მშვიდად და ძმურად იცხოვრონ. გამომდინარე აქედან, ძმური ცხოვრებისთვის ზიანის მიყენების ყოველგვარ ინტრიგულ საქციელს კრძალავს. ამ საკითხთან დაკავშირებით წმინდა ყურანში ნათქვამია: **„გეკითხებიან შენ ნადავლის თაობაზე, უპასუხე: ნადავლი ალლაჰისა და შუამავალისაა. მაშ, გეშინოდეთ ალლაჰისა და გამოასწორეთ თქვენს შორის არსებული; ჰმორჩილდეთ ალლაჰსა და შუამავალსა მისსა, თუკი ხართ მორწმუნენი“** (სურა ენფალი, აიათი 1) წმინდა შუამავალი ბრძანებს: მორწმუნის შეურაცხყოფა ცოდვილობის ტოლია, ხოლო მის წინააღმდეგ ბრძოლა -ურწმუნოებაა.

ამისდა მიხედვით, თუკი ორ მუსლიმ ჯგუფს შორის გაუგებრობას ან ჩხუბს ექნება ადგილი, მეორე მხარე მაყურებლის როლში ვერ გაჩერდება, იგი ვალდებულია მათ შესარიგებლად ყველაფერი გააკეთოს. თავდამსხმელი სიმართლის გზაზე უნდა დააყენოს და ორივე მხარეს შორის მშვიდობის დასამყარებლად სამართლიანი ნაბიჯი უნდა გადადგას.

გამომდინარე აქედან, ისე როგორც შეიძლება სკანდალური ორი მხარე იყოს, ორი ოჯახი, ორი გვარი, ორი ტომი, ორი ქალაქი, ასევე შესაძლებელია იყოს ორი დამოუკიდებელი ქვეყანა. იმისათვის, რომ ქვეყანამ საშინაო მშვიდობა დაამყაროს, საჭიროა ქვეყანა იყოს სათანადოდ ძლიერი. ქვეყანა, რომელსაც თავისთვის საკმარისი ძალა არ გააჩნია, როგორც საშინაო, ასევე საგარეო თავდასხმების ობიექტად იქცევა. ისლამი სიძლიერეს მშვიდობის დამყარების საშუალებად გამოიყენებს.

სიტყვისა და პირობისადმი ერთგულეობა

ისლამში პირობისა და სიტყვის მიცემას ძალიან დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. პირობისა და სიტყვის მიცემის შემდეგ, ადამიანი ვალდებული ხდება დროულად შეასრულოს დადებული პირობა და მიცემული სიტყვა. ამიტომ მუსლიმი ადამიანი ძალიან დიდ ყურადღებას უნდა აქცევდეს პირობისა და სიტყვის მიცემას და ასევე უნდა ითავისებდეს, რომ ვალდებული ხდება მოპირდპირის წინაშე თავისი მიცემული სიტყვის და პირობის შესრულებისა ეს რთული იქნება თუ მარტივი.

უზენაესი ალლაჰი სიტყვისა და პირობის ერთგულების შესახებ ყურანში ასე ბრძანებს:

”أَوْفُوا بِمَا عٰهَدْتُمْ اٰیٰیٰهَا“

„იყავით თქვენს მიერ დადებული პირობის-სიტყვის ერთგულნი, რათა მეც (თქვენ) შეგისრულო დაპირება ჩემი.“ (სურა ბაყარა, აიათი 40)

პირობა შეიძლება იყოს როგორც სიტყვიერი, ასევე წერილობითი. მიცემული პირობის შესრულებას, წერილობითი იქნება თუ სიტყვიერი, ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს.

უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

”اٰیٰهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا اَوْفُوْا بِعٰهْدِكُمْ“

„ო, მორწმუნენო! უერთგულეთ თქვენს (მიერ დადებულ) პირობას!“ (სურა მაიდე, აიათი 1)

ამ აიათის მიხედვით, ყველა მუსლიმი ვალდებულია თავისი პირობა შეასრულოს, რადგან ეს უპირველესად ალლაჰის ბრძანებაა. პირველ რიგში, რწმენა ერთ-ერთი ხელშეკრულებაა. რწმენის მიღების შემდეგ

ადამიანს ალლაჰის წინაშე ერთგვარი მოვალეობები ეკისრება. გარდა ამისა, ადამიანი ცხოვრების განმავლობაში მრავალ ხელშეკრულებას აკეთებს და სხვადასხვა პირობას დებს. ამიტომ ის ვალდებულია, ყველა ეს დაპირებები პირნათლად შეასრულოს. ადამიანის მიერ მიცემული პირობა, რა სახის და რა მნიშვნელობისაც არ უნდა იყოს, სავალდებულოა შესრულდეს. ეს არის სარწმუნოების ერთ-ერთი მთავარი საკითხი, რწმენის კანონი და ალლაჰის ბრძანება.

ცხოვრების წესის ჩამოყალიბებას და ცხოვრებაში არსებული პირობების შესრულებას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. ცხოვრებაში ადამიანს მრავალი პირობის დადება და სხვადასხვა ხელშეკრულების გაკეთება უხდება. მათ გარეშე ცხოვრება შეუძლებელია. ამიტომ ცხოვრებაში ადამიანს ყველაზე დიდი პრეტენზია, სწორედ, ამ საკითხის მიმართ უჩნდება, რადგან არ ხდება ყველა პირობის სრული დაკმაყოფილება. ის ადამიანი, რომელიც მიცემულ პირობას არ ასრულებს, მონიწიანადმდევე ადამიანის უფლებებსაც არღვევს, ე.ი. თავის სიტყვას ის არ ასრულებს. ამ საკითხის შესახებ ალლაჰი ყურანში ბრძანებს:

„და იყავით თქვენს მიერ დადებული პირობის ერთგულნი, თქვენ ამ ვალდებულებებისათვის განიკითხებით!“ (სურა ისრა, აიათი 34)

ამ აიათით ალლაჰი ადამიანებს ყურადღებისკენ მოუწოდებს. პირობის შესრულება ადამიანის ხასიათის მნიშვნელოვანი თვისებაა, მაშინ როცა პირობის შეუსრულებლობა და აღებული ვალდებულების

დარღვევა ნეგატიურ შედეგამდე მიმყვანია. პირობის შეუსრულებლობის შემთხვევაში, საზოგადოებაში ადამიანის მიმართ სიძულვილი, სიბრაზე და უნდობლობა გაჩნდება. ხოლო პირობის შესრულების შემთხვევაში — სიყვარული და პატივისცემა გამოიხატება. ამასთანავე, ასეთ ადამიანს მომავალშიც დიდი წარმატება ელოდება. მათ შესახებ ალლაჰი ყურანში ბრძანებს:

„ყველა, ვინც გატეხს ფიცს, (დააზარალებს) თავის თავს. ყველა, ვინც იმის ერთგულია, რაზეც მან ალლაჰს პირობა მისცა, უზარმაზარ ჯილდოს დაიმსახურებს.“ (სურა ფეთჰი, აიათი 10).

კეთილშობილი შუამავალი ალლაჰის სიტყვების გადმოცემისას: „განკითხვის დღეს მე ჩემს მრისხანებას დავატეხ სამი ჯგუფის ადამიანებს!“ — პირველად ახსენა ისინი, ვინც „ალლაჰის სახელის დაფიცებით არ შეასრულა თავისი პირობა.“ (ბუჰარი, ბუიუ, 106).

ერთ-ერთ სხვა ჰადისში, წმინდა შუამავალი აღნიშნავს, რომ იმ ადამიანის სახე, ვინც მიცემულ პირობას არ ასრულებს, ამ თვისების დათმობამდე ორპირი და ფარისეველი (მუნაფიყი) ადამიანის მსგავსია. (ბუჰარი, იმანი, 24).

კიდევ სხვა ჰადისებში მოცემულია, ასეთ ადამიანებს განკითხვის დღეს ალლაჰი თუ როგორ მიუზღავს:

„განკითხვის დღეს, პირობის არ-შემსრულებელი ადამიანის უკან ერთი დროშა აღიმართება და მის მიერ დარღვეული პირობების შესაბამისად ამაღლდება. ამის შედეგად მისი დანახვა მრავალ ადამიანს შეეძლება. ეს ვითარება ამ ადამიანს ხალხში უფრო დაამცირებს“.

წმინდა შუამავალი ერთ-ერთი თანამიმდევრის დასაფლავების შემდეგ, ალლაჰს ასე შეევედრა:

„ო, დიდო ალლაჰო! ეს ადამიანი დღეის შემდეგ შენს ხელთ არის და შენზე ჩაგვიბარებია. გევედრები, ის საფლავის წვალე-ბისა და ჯოჯოხეთის ცეცხლისგან დაიცავი! შენ ყველა სიტყვის და პირობის შემსრულებელი ხარ და მხოლოდ შენ იმსახურებ ქება დიდებას! (აბუ დავუდი, ჯენაიზი, 54-56).

ალლაჰი ჯერ ადამიანებისგან ითხოვს თავიანთი პირობების შესრულებას, ხოლო შემდეგ კი მათ თავისი მიცემული პირობის შესრულებას ჰპირდება. ამის გამო, წმინდა შუამავალი ალლაჰს ხშირად ასე ევედრება:

„— ო, დიდო ალლაჰო! მე შენი მონა-მსახური ვარ! შეძლებისდაგვარად ჩემს პირობასა და სიტყვას ვასრულებ!“ (ბუჰარი, დეავათი, 16).

წმინდა შუამავალი როგორც ალლაჰის წინაშე ასრულებდა თავის პირობას, ასევე ადამიანებზე მიცემულ ყოველ სიტყვასაც პირნათლად ასრულებდა. იბნ აბბასმა წმინდა შუამავლის ცხოვრების ყველა დეტალი კარგად შეისწავლა და შემდეგ განაცხადა: „წმინდა შუამავალი როდესაც რაიმეს იტყოდა, მას აუცილებლად ასრულებდა.“ (ბუჰარი, შეჰადეთი, 28).

წმინდა შუამავალი, მთელი ცხოვრების განმავლობაში, საქმეში მის ერთად მყოფებს და სხვა ადამიანებსაც ყოველთვის პატიოსნად ექცეოდა. ეს თვისება მას შუამავლობის მისიის მიღებამდეც ახასიათებდა. ის თუ ვინმეს რალაც სიტყვას მისცემდა, რაც არ უნდა დაჯდომოდა, მას აუცილებლად შეასრულებდა. აბდულლაჰ იბნ ებილ ჰამსა გადმოგვცემს: „წმინდა შუამავლის მიერ ოფიციალურად სხვა სახელმწიფოების ისლამში დაპატიჟებამდე, მის ერთად ერთ-ერთ სავაჭრო საქმეში ვიყავი. ამ საქმის შემდეგ მასთან ვალში დავრჩი. მას ვუთხარი, ჩემთვის ცოტა დრო

მოცა და ვალს გავუსწორებდი, მაგრამ მიცემული სიტყვა დამავინწყდა. სამი დღის შემდეგ გამახსენდა ჩემი დაპირება და წავედი იმ ადგილას, სადაც უნდა მივსულიყავი. დამინახა თუ არა, ასე მითხრა:

„ახალგაზრდავ! მე შენ სამი დღეა აქ გელოდები!“ (აბუ დავუდი, ედები, 82).

წმინდა შუამავლის სამდღიანი ლოდინის მიზეზი ვალის აღება კი არა, მიცემული სიტყვის შესრულება იყო. ის პირობის შესრულებას ისეთ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა, რომ მტრები ამით ხშირად სარგებლობდნენ. ჰუზეიფე გადმოგვცემს:

„ერთხელ მამაჩემთან — ჰუსეილთან ერთად სამოგზაუროდ წავედი. ყურაიშებმა დაგვიჭირეს და გვითხრეს:

— თქვენ მუჰამედის რიგებში შესვლა ნამდვილად გსურთ?

ჩვენ ვუპასუხეთ:

— არა, ჩვენ მედინაში სხვა მიზეზის გამო მივდივართ. ამის შემდეგ, მათ ჩვენგან სიტყვა აიღეს, რომ მუჰამედის გვერდით არც დავდგებოდით და არც ვიბრძოლებდით. როდესაც მედინაში ჩავედით და წმინდა შუამავალს მომხდარის შესახებ მოვახსენეთ, ასე გვითხრა:

„—ნადით და თქვენი სიტყვა შეასრულეთ, ჩვენ კი მათ წინააღმდეგ ალლაჰის დახმარებას მოვითხოვთ!“ (სწორედ ეს გახდა ჩემი ბედირის ბრძოლაში მონაწილეობის მიუღებლობის მიზეზი). (მუსლიმი, ჯიჰადი, 98).

მიცემული სიტყვის შეუსრულებლობის, მუსლიმების მოუწონელი ერთ-ერთი მაგალითი ჰუდეიბიეს შეთანხმების დროს მომხდარი ამბავია. ჰუდეიბიეს შეთანხმების ერთ-ერთი პირობა, მექადან მედინაში თავშესაფრის ძებნისთვის ჩასული ადამიანების უკან დაბრუნება იყო. ხელშეკრულებაზე ხელის მოწერის დროს ყურაიშების წარმომადგენელი სულეიჰ იბნ ამრის შვილი — აბუ

ჯენბელი ფეხებზე დადებული ბორკილების თრევით წმინდა შუამავალთან მივიდა. აბუ ჯენბელს გამუსლიმების გამო ურწმუნობისგან დიდი ტანჯვა ჰქონდა გადატანილი. ამის გამო, როდესაც დრო ნახა, ურწმუნობისგან გაიქცა და თავის შესაფარებლად მუსლიმებთან ჩავიდა. სულეიჰმა გამოქცეულ აბუ ჯენბელს სახეში მაგრად გაარტყა და უკან დაბრუნება უბრძანა. ამის დამნახავმა წმინდა შუამავალმა, სულეიჰს, აბუ ჯენბელის ხელშეკრულების გარეშე, მისთვის გადაცემა სთხოვა. მაგრამ სულეიჰი წმინდა შუამავლის ამ თხოვნას არ თანხმდებოდა. აბუ ჯენბელი კი მუსლიმებს ეხვეწებოდა და დახმარებას სთხოვდა, რომ ის ურწმუნოებთან აღარ დაებრუნებინათ. მუსლიმებმა ამ მდგომარეობას ველარ გაუძლეს და ტირილი დაიწყეს. წმინდა შუამავალმა აბუ ჯენბელი გაამხნევა და უთხრა:

„— აბუ ჯენბელ! ცოტა კიდევ მოითმინე! ალლაჰისგან ამის საპასუხო მოითხოვე! ეჭვი არ გაგიჩნდეს, რომ ალლაჰი შენ და შენისთანა სუსტ მუსლიმებს რაღაც გამოსავალს გიშოვის. ჩვენ ამ საკითხთან დაკავშირებით ხელშეკრულება გვაქვს დადებული და ვალდებული ვართ ის შევასრულოთ. ასევე მათაც აქვთ ჩვენზე მოცემული სიტყვა. მიცემული სიტყვის შეუსრულებლობა ჩვენ არ შეგვფერის“. (იბნ ჰანბელი, 4, 325. იბნ ჰიშამი, 3, 367).

ამის შემდეგ წმინდა შუამავალს ურწმუნოებმა სიტყვა მისცეს, რომ აბუ ჯენბელს აღარ აწვალებდნენ. წმინდა შუამავალი ამით ცოტა დამშვიდდა.

ჰაიბერის ბრძოლის დროს ერთი მწყემსს საინტერესო ისტორია გადახდა. გადმოცემის მიხედვით, ვიცით, რომ იესარი ჰაიბერის ბრძოლის დღეებში ერთ-ერთი მონინავე ებრაელის ცხვრების მწყემსობით ლუკმა პურს შოულობდა. იესარს წმინდა შუამავლის სახელი ებრაელთა სასახლეში ხშირად ესმოდა და ამის გამო მასთან შეხ-

ვედრის ძალიან დიდი სურვილი გაუჩნდა. ერთ დღეს, როდესაც ცხვრები სამწყემსავად წაიყვანა, წმინდა შუამავალს შეხვდა. მასთან არც ისე ხანგრძლივი საუბრის შემდეგ, იესარმა ისლამის სარწმუნოება მიიღო. წმინდა შუამავალმა მას სახელი გადაუკეთა და „ესლემი“ დაარქვა. შემდეგ ესლემმა წმინდა შუამავალს ჰკითხა, თუ ცხვრები რა უნდა ექნა. შუამავალმა უპასუხა:

„— ცხვრები უკან მიაბრუნე და გარეკე! ეჭვი არ შეგეპაროს, ისინი თავიანთ პატრონს დაუბრუნდებიან.“ ესლემი ასეც მოიქცა. როგორც წმინდა შუამავალმა ურჩია, ცხვრები უკან გააბრუნა და თან მიაძახა: „პატრონთან დაბრუნდით! დღეიდან თქვენთან ერთად აღარასოდეს ვიქნები!“ ცხვრები პატრონთან ისე დაბრუნდნენ, თითქოს უკან ვიღაც მიჰყვებოდა. მწყემსი კი მუსლიმებს შეუერთდა და მათთან ერთად საბრძოლველად მოემზადა. ახალგაშთსმანებულის ესლემი იმ ბრძოლაში შეჰიდა გახდა. ეს სწორედ ის ერთადერთი თანამიმდევარია, რომელმაც ნამაზის ულოცავი სამოთხე დაიმსახურა.

ამ გადმოცემაში ყურადღება უნდა გავამახვილოთ იმ გარემოებაზე, რომ წმინდა შუამავალს ცხვრებისთვის ხელი არ უხლია და ისინი თავიანთ პატრონს დაუბრუნა, რადგან მწყემსს ცხვრების დაბრუნების თაობაზე პატრონზე სიტყვა ჰქონდა მიცემული.

რადგან წმინდა შუამავალი სიტყვის შესრულებას უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდა, მისი თანამიმდევრებიც დიდი პასუხისმგებლობით ეკიდებოდნენ ამ საქმეს და ცდილობდნენ თვითონაც ასევე მოქცეულიყვნენ.

„მუსლიმთა შორის ისეთი ვაჟკაცები არიან, ვინც ალლაჰზე მიცემულ ყოველ სიტყვას პირნათლად ასრულებენ. მათ შორის არიან ისეთებიც, ვინც თავისი პირობა შეასრულა, არიან ისეთებიც, ვისთვისაც

მისი შესრულების ვადა ჯერ არ დამდგარა, მაგრამ მათ (პირობა) არავითარ შემთხვევაში არ შეუცვლიათ.“ (სურა აჰზაბი, აიათები 32-33) (ბუჰარი, ჯიჰადი, 12).

როგორც ვხედავთ, თანამიმდევრები ალლაჰსა და წმინდა შუამავალზე მიცემულ სიტყვას, სიცოცხლის ფასიც რომ დასჯდომოდან, მაინც ასრულებდნენ. ბერა იბნ მარური აქაბეს შეხვედრას დაესწრო და იმ თორმეტ ადამიანს შორის იყო, ვინც წმინდა შუამავალს სიტყვა მისცა, ისლამის გავრცელებაში დაეხმარებოდა. ბერა იბნ მარურმა წმინდა შუამავალს ჰაჯობის დროს მექაში ჩასვლა და ჰაჯობის გაკეთების პირობა მისცა. მაგრამ ამ დროის მოსვლამდე ის გარდაიცვალა. სიკვდილის პირას მისულმა თავის ოჯახს ასე მიმართა:

— წმინდა შუამავალზე მიცემული სიტყვის გამო, გთხოვთ, ქააბას მიმართულებით შემატრიალოთ, რადგან ჰაჯობის გაკეთებისთვის მას პირობა მივეცი! ამგვარად, ის პირველი ადამიანი გახდა, რომელიც სიცოცხლეში და სიკვდილის შემდეგაც ქააბას მიმართულებით იწვა. მედინაში ჩასული წმინდა შუამავალი თანამიმდევრებთან ერთად ბერა იბნ მარურის სასაფლაოზე წავიდა. მან, თანამიმდევრებთან ერთად, ჯერ მიცვალებულის განსასვენებელი ნამაზი ილოცა, მერე კი ალლაჰს შეევედრა: „ო, დიდო ალლაჰო! გვედრები, მას აპატიო, ყოველივე კარგი იმქვეყნად მისცე და მისი კმაყოფილი დარჩე!“ (იბნ აბდბერი, 1, 153. იბნ სადი, 3, 619-620).

ისლამის ისტორიაში პირობის შესრულების ყველაზე კარგი მაგალითი თვით ალლაჰის შუამავალი იყო. ამიტომ თითოეული ჩვენგანის უპირველესი მოვალეობა წმინდა შუამავლის ნაკვალევზე გაყოლა და მისი სუნნეთის შესაბამისად ნაბიჯის გადადგმაა. ამქვეყნიური თუ იმქვეყნიური ბედნიერება სწორედ ასეთი ცხოვრებითაა შესაძლებელი.

ليلة القدر
غير من ألف شهر

დანიელ გოლჭვაძე

ყადირის ღამე

ისლამის რწმენის მიხედვით, ალლაჰმა პირველი აიათები ანგელოზ ჯებრაილის მეშვეობით ჩვენს შუამავალ მუჰამედს ნურის მთაზე, ჰირას გამოქვაბულში, ზემთააგონა. ზემთაგონებული პირველი აიათები ალაც სურას პირველი ხუთი აიათია.

როცა შუამავალი მუჰამედი (ს.ა.ს) 40 წლის ასაკს მიუახლოვდა, ნურის მთაზე, ჰირას გამოქვაბულში განმარტოვდებოდა და ალლაჰს ადიდებდა, ეს გრძელდებოდა 1-2 წელი. 610 წელს, რამაზნის თვის ერთერთ ღამეს (ყადირის ღამეს), პირველი ზემთაგონება მოეწვინა, რასაც სხვებიც მოჰყვა და ეს გრძელდებოდა 23 წლის განმავლობაში და ბოლოს ჩამოყალიბდა ყურანის სახით.

ყურანის (მექაში მოვლენილ) 97-ე სურაში ამ ღამეზეა საუბარი, ამიტომაც სურას - ყადირის სურა დაერქვა, ხოლო ღამეს - ყადირის ღამე. სურაში მოხსენებულია ამ ღამის განსაკუთრებულობა, რომ იგი ათას თვეზე მეტად სარგებლიანია.

1. შეჭყელად, ჩვენ გარდმოვავლინეთ იგი ყადირის ღამეს!

2. რას გამცნობს შენ, რას ნიშნავს ყადირის ღამე?

3. ყადირის ღამე ათას თვეზე უკეთესია!

4. ალლაჰის ნებით გადმოდიან ანგელოზები და სული ყოველი ბრძანების შესასრულებლად.

5. ის ღამე, ცისკრის ამოსვლამდე, მშვიდობითა და ბედნიერებითაა აღსავსე!

ეს ღამე რომ რამაზნის თვეშია, ამას ადასტურებს სურა ბაყარას 185-ე აიათი, რომელშიც უდიდესი ალლაჰი ბრძანებს: „რამაზნის თვეა, რომელშიც ზემოეწვინა ყურანი ჭეშმარიტ გზად ხალხისთვის და ცხად ცნობარად ჭეშმარიტი გზისა და განმასხვავებლად ჭეშმარიტებისა მცდარისგან“...

რამაზნის თვის მერამდენე ღამეა ყადირის ღამე?

ამის ზუსტი მტკიცებულება არ არსებობს, მაგრამ ხალხში გავრცელებული ვერსიის მიხედვით, ეს 27-ე ღამეა. თუ შუამავლის ჰადისებს გადავხედავთ, დავინახავთ შუამავლის ბრძანებას: „თქვენ ყადირის ღამე რამაზნის თვის ბოლო 10 დღის შიგნით, კენტი რიცხვის ღამეებში, მოძებნეთ“. ესე იგი ზუსტი დრო თვით შუამავალმაც არ იცოდა, ის რამაზნის თვის ბოლო 10 დღეშია მოქცეული. ძვირფასი აიშე ამბობდა, რომ შუამავალი რამაზნის თვის ბოლო 10 დღეს უფრო მეტად ღვთისმსახურებით იყო დაკავებული და ოჯახის წევრებსაც იმავეს მოუწოდებდა.

ძირითადად, ალლაჰს ასე ევედრებოდა: „ო, ალლაჰო, შენ მპატიებელი ხარ, ხელგაშლილი ხარ, გიყვარს პატიება, მეც მაპატიე“.

ამ ღამისათვის რაიმე განსაკუთრებული ღვთისმსახურება არ არსებობს, მაგრამ ამ ღამის სიდიადე ყურანის მოვლინებამ განაპირობა. რადგანაც ყურანის ზეგარდმოვლენა ერთ ღამეს ათას თვეზე სარგებლიანს ხდის, უნდა წარმოვიდგინოთ ის ადამიანი, რომელიც ყურანს გულთა და გააზრებულად მიიღებს, რამდენად ძვირფასი გახდება. ათასი თვე - 83 წელი და 4 თვეა. წარსულში დიდებული ადამიანების მიერ მთელი სიცოცხლის განმავლობაში გაკეთებული სიკეთის ერთ ღამეზე გაკეთების საშუალება მოგვცა უდიდესმა ალლაჰმა, ამიტომაც ასეთი ძვირფასი ღამის ძილში გატარება არ შეგვეფერება. შუამავალი თანამიმდევრებს უყვებოდა ისრაილის შვილთაგან ერთერთი მებრძოლის ამბავს, რომელიც ათასი თვის მანძილზე ალლაჰის იბრძოდა, ბრძოლის ველზე მუდამ შეიარაღებული იდგა და მზად იყო, ურნ-მუნოთა წინააღმდეგ ებრძოლა. თანამიმდევრები ამის გაგონებაზე გაკვირვებულნი დარჩნენ და მათი ღვთისმსახურება იმ მებრძოლთან შედარებით ძალიან ცოტა მოეჩვენათ, ამ დროს მოვევლინა სურა ყადირი, რომლის მიხედვითაც ერთი ღამის მსახურებით შეძლებდნენ ასეთი მადლის მოპოვებას, ამან კი ისინი ძალიან გაახარა.

ერთ-ერთი სხვა მოსაზრებით, შუამავალი თანამიმდევრებს უყვებოდა ისრაილის შვილთაგან ოთხი ადამიანის 80 წლის განმავლობაში უცოდველად შესრულებული ღვთისმსახურების ამბავს, რომელზეც თანამიმდევრები გაოცებულნი დარჩნენ. ამ დროს ანგელოზი ჯებრაილი მოვიდა და შუამავალს უთხრა: „ეი მუჰამედ, შენი თანამიმდევრები გაოცდნენ იმ ოთხი ადამიანის შესრულებული ღვთისმსახურებით. ალლაჰმა კი შენ მოგცა მასზე ბევრად უკეთესი“ და წაიკითხა ყადირის სურა და ბრძანა: „აი, ეს შენს თანამიმდევრებს რომ გაუკვირდათ, იმაზე ბევრად უკეთესია“.

არსებობს ასეთი მოსაზრებაც, რომ შუამავალს აჩვენეს სხვა შუამავალის თანამიმდევრების სიცოცხლის ხანგრძლივობა. თანამიმდევრების მოკლე სიცოცხლის ხანგრძლივობამ და ამ მოკლე დროში შეს-

რულებულმა საქმეებმა იგი დააფიქრა და დააღონა, სინამდვილეში ვერაფრით ვერ გაუტოლდებოდა სხვა დანარჩენებს. უდიდესმა ალლაჰმა კი თავის საყვარელ შუამავალს ყადირის ღამე მისცა, რომელიც ათას თვეზე უფრო სარგებლიანია.

დიახ, რამაზნის თვეში, რომელშიც ყადირის ღამეც არის, თითოეულ ჩვენგანს შეუძლია, ამ თვის და ამ ღამის მომსახურებით მთელი 80 წლის განმავლობაში საკეთებელი მადლი მოიპოვოს და გადაარჩინოს როგორც საკუთარი თავი, ასევე ირგვლივ მყოფნიც.

როგორ შევასრულოთ ამ ღამის ღვთისმსახურება?

ამ ღამეს, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, რაიმე განსაკუთრებული ლოცვა არ არსებობს. სხვადასხვა სწავლული სხვადასხვა თანამიმდევრობით გვასწავლის ლოცვებს, მაგრამ მათში ყველაზე უკეთესია სურვილისამებრ, ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვების მიზნით, გულისყურით შესრულებული ღვთისმსახურება რაოდენობის განუსაზღვრელად (ზოგი ორი მუხლი ლოცვით შემოიფარგლება, ზოგი უფრო მეტით). ასევე ცოდვების მიტევებისათვის ალლაჰს დიდხანს შევევედროთ ისე, როგორც შუამავალი ევედრებოდა: „ო, ალლაჰო, შენ მპატიებელი ხარ, ხელგაშლილი ხარ, გიყვარს პატიება, მეც მაპატიე“. ასევე შევევედროთ ალლაჰს, რომ უნაკლოდ მიიღოს დღემდე ჩვენ მიერ, შესრულებული ყოველგვარი ღვთისმსახურებები.

უდიდესი ალლაჰი იყოს თითოეული ჩვენგანის მფარველი და გადამრჩენი, მან შეგვახვედროს და მიგვაღებინოს ჩვენი წილი ყადირის ღამის მადლი.

ზეგურ სოფრეპანძი

ფიტრა

1. რას ნიშნავს ფიტრა?

ფიტრა - ეს არის მოწყალეობა, რომელსაც კონკრეტული განზრახვით გასცემს ის მუსლიმი, რომელიც რამადანის თვეს მოესწრება და სულ მცირე, ძირითადი მოთხოვნების გარდა, ნისაბის¹ რაოდენობის ქონებას ფლობს.

ფიტრა - ეს არის მატერიალური ღვთისმსახურება, რომელიც ზექათის სავალდებულოდ დადგენამდე, რამადანის მარხვის თვეში, ჰიჯრის მეორე წლის შაბანის თვეში, სავალდებულოდ გამოცხადდა. ფიტრის რაოდენობა ტოლია ფიდიეს (გამოსასყიდი) რაოდენობისა.

სიტყვა „ფიტრა“, რომელიც მომდინარეობს ძირიდან „ფატრ“, რაც ლექსიკონში „შექმნას“, „გამოგონებას“, „შენწყვეტას“ ნიშნავს, მარხვის დასრულებას „ფიტრა“ ეწოდება, ხოლო მარხვის გახსნას „იფთარი“. რამადანის თვეში სარჩო-საბადელით სარგებლობისთვის და ჯანმრთელად გატარებული ცხოვრებისთვის მადლიერების ნიშნად მიცემულ სადაყას (სიკეთეს), სადაყა-ი ფიტრს უწოდებენ.

1. ნისაბი არის ადამიანთა მინიმალური სიმდიდრის განმსაზღვრელი. მაგ: ძირითად საჭიროებებზე მეტი ქონების მფლობელი ადამიანი, რელიგიის მიხედვით მდიდრად ითვლება.

2. ვინ არის ვალდებული გადაიხადოს ფიტრა?

მუსლიმი, რომელიც ვალისა და ძირითადი საჭიროებების გარდა, რელიგიურად მდიდრად ითვლება, ვალდებულია გადაიხადოს ფიტრა, უნდა აღინიშნოს, რომ ფიტრის ნისაბი, ზექათის რაოდენობის ტოლია, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ ფიტრის შემთხვევაში, არ არის აუცილებელი ქონების მატების თვისება გააჩნდეს, ასევე, არც მისი მფლობელობიდან ერთი წლის გასვლის საჭიროება არსებობს. „ფიტრა ფარძი (სავალდებულო) გახდა, რათა მარხვა, განმინდოს და ასევე უპოვრები დააპუროს“. (აბუ დავუდი, ზექათი, 18; იბნ მაჯე, ზექათი, 21.)

3. არის თუ არა აუცილებელი ფიტრის სახით გაიცეს ხორბალი, ქერი, ფინიკი ან ქიშმიში?

ფიტრის მოწყალეებისთვის ჰადისებში 4 ძირითადი საკვები პროდუქტია მითითებული, რაც ნებისმიერ დროს და ნებისმიერ ადგილზე მოწყალეების გაცემას აიოლებს. „ფიტრა“ სავალდებულო გახდა ყველა მუსლიმისთვის, კაცი თუ ქალი, როგორც 1 სა (იმდროინდელი საზომი ერთეული) (დაახლოებით 3 კგ) ფინიკი ან 1 სა ქერი. (ბუხარი, ზექათი, 70; მუსლიმი, ზექათი, 12 (984); აბუ და-

კუდი, ზეკათი, 18; თირმიზი, ზეკათი, 35; ნესაი, ზეკათი, 31, 33; იბნ მაჯე, ზეკათი, 21.)

ქიშმიშის, ქერისა და ფინიკის შემთხვევაში - მისი ოდენობა 2,917 კგ-ით, ხოლო ხორბლის გაცემის შემთხვევაში 1,4585 კგ-ით გაიცემა. ფითრის მიზანი, ღარიბის ერთი დღით საკვებით უზრუნველყოფაა. ეს აღნიშნული საკვები პროდუქტების გაცემით ან მათი შესაბამისი ფულით შეიძლება. ალლაჰის შუამავლისა (ს.ა.ვ.) და საჰაბეთა პრაქტიკის გათვალისწინებით, ფითრის რაოდენობა განისაზღვრება ერთი ღარიბის დღიური საკვებით. ამიტომ ფითრის მინიმალური რაოდენობა შესაძლებელია საკვები პროდუქტების ფასების შესაბამისად ყოველ წელს შეიცვალოს. მიუხედავად იმისა, რომ ფითრას ყველაზე დაბალი რაოდენობა ღარიბთა საკვებაა, მას ზედა ზღვარი არ აქვს. ვისაც ფინანსური საშუალება აქვს, შეუძლია ამ თანხაზე მეტის შემოწირულობა, რამდენიც უნდა.

„...გამოისყიდონ უპოვრის გამოკვებით (დილის და საღამოს საკვებით) თუ ვინმე საკუთარი სურვილით იქმს სამადლოს (გამოსასყიდ თანხას დაკისრებულზე ზედმეტს), ეს მისთვისვეა უკეთესი...“ (სურა ბაკარა 184)

აბუ საიდ ალ-ხუდრის გადმოცემა ასეთია: „ალლაჰის შუამავლის დროს ფითრას 1 საა-ს ვაძლევდით საკვებიდან. მაშინ ჩვენი საჭმელი იყო ქერი, ქიშმიში, ფინიკი და ხმელი ყველი, რომლიდანაც ცხიმი გამოღებულ იქონდა“. (ბუხარი, ზეკათი, 73, 76; მუსლიმი, ზეკათი, 17 (985); აბუ დაუდი, ზეკათი, 20; თირმიზი, ზეკათი, 35; ნესაი, ზეკათი, 37-39; იბნ მაჯე, ზეკათი, 21, 42, 43; მუვათთა, ზეკათი, 53; აჰმედ ბ. ჰანბალი, 3/23, 73.)

4. ვისთვის შეიძლება ფითრის გადახდა და ვისთვის არა?

პიროვნებამ ფითრა იმ ღარიბ მუსლიმს უნდა მისცეს, ვისი საარსებო მზრუნველობის პასუხისმგებლობაც არ აკისრია. გამომდინარე აქედან, პიროვნება ზეკათს, ფითრასა და ფიდიეს (გამოსასყიდს) ვერ მისცემს მას, ვისზე მზრუნველობის ვალდებულებაც გააჩნია. ამრიგად, ზეკათის გადახდა დაუშვებელია შემდეგ პირებზე:

ა) დედა, მამა, ბებია, ბაბუა;

ბ) გარდა ამისა, შვილები, შვილიშვილები და მათი შვილები;

გ) ასევე, ცოლ-ქმარი ერთმანეთს ფითრას, ზეკათსა და ფიდიეს ვერ გადაუხდიან;

დ) ადამიანი, რომელიც მდიდრად ითვლება. ნისაბის ოდენობის ქონებას ფლობს;

ე) მონიფულობას მიუღწეველი ბავშვი, ვისაც მამა მდიდარი ჰყავს;

ვ) არამუსლიმები;

ზეკათის, ფითრისა და ფიდიეს გადახდა შესაძლებელია გარდა ზემოთ ჩამოთვლილისა.

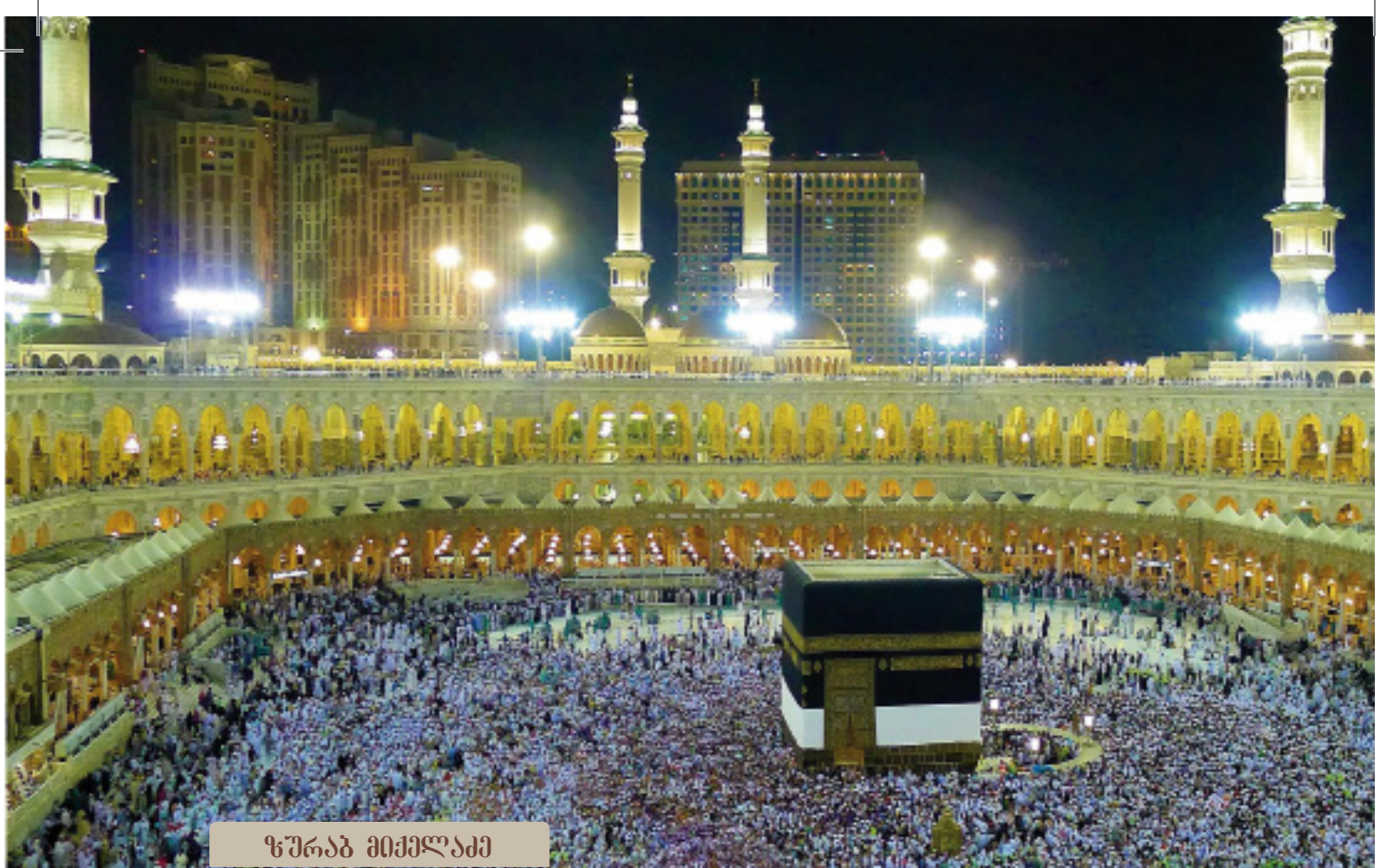
5. ვისზე შეიძლება ფითრის გაცემა?

ფითრის გაცემა შეიძლება დეიდაზე, დედისა და მამის მხრიდან ბიძებზე, მამიდასა და მის შვილებზე, ასევე რძალზე, სიძეზე, სიდედრზე, სიმამრსა და სხვა ნათესავებზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მათი ქონება ნისაბის ოდენობა არ აღწევს და მდიდრებად არ ითვლებიან.

6. როდის უნდა გაიცეს ფითრა

ფითრა უნდა გაიცეს არაუგვიანეს მარხვის დღესასწაულის ლოცვის დრომდე. მიუხედავად იმისა, რომ ამ თემაზე ჰადისებში ნათქვამია, რომ მიზანშეწონილი იქნებოდა ფითრის გაცემა დილის ლოცვასა და მარხვის დღესასწაულის ლოცვას შორის, მარხვის დღესასწაულის პირველ დღეს. სწავლულები ფიქრობენ, რომ ის შეიძლება მიეცეს დღესასწაულამდე რამდენიმე დღით ადრე, რომ ეს იქნებოდა გაჭირვებულის სასარგებლოდ. ფითრის მიცემით გაჭირვებულთა მოთხოვნილებები ნაწილობრივ დაკმაყოფილებულია და სოციალური სოლიდარობის კარგი მაგალითია დამკვიდრებული, რათა საზოგადოების თითოეულმა ინდივიდმა სიხარულით შეეგებოს მარხვის დღესასწაულს.

ფითრა ეძლევა გაჭირვებულებს. საკმარისია მის მიმცემს ჰქონდეს გულწრფელი განზრახვა. ფითრას მიცემისას არ არის საჭირო მეორე მხარეს უთხრათ „ეს ჩემი ფითრაა“. ფაქტობრივად, თავიდან უნდა იქნას აცილებული, განსაკუთრებით იმიტომ, რომ ეს უხერხულ მდგომარეობაში ჩააგდებს მის მიმღებს. ისევე, ვინც ღებულობს ფითრას, არ უნდა იცოდეს, რომ ის, რაც მიიღო ფითრაა.

ზურაბ მიქელაძე

დღესასწაული - ბაირამი

ისლამის რელიგიაში ორი დიდი დღესასწაული - ბაირამი არსებობს, ესენი რამადანი და მსხვერპლშენიერვის დღესასწაულებია. რელიგიური დღესასწაულების დღეები გამოითვლება „მთვარის კალენდრის მიხედვით“, მიმდინარე ბაირამი ყოველწლიურად არ ემთხვევა ერთსა და იმავე თარიღს. რამადანისა და მსხვერპლშენიერვის დღესასწაულები, რომლებიც ყოველწლიურად ათ დღიანი რეგრესით მოდის, ამგვარად შეიძლება აღინიშნოს სხვადასხვა სეზონზე. მთვარის კალენდრის მიხედვით, ფიტირ ბაირამი - რამადანის დღესასწაული აღინიშნება შევვალის პირველი სამი დღის განმავლობაში, ხოლო უდჰიე ბაირამი - მსხვერპლშენიერვის დღესასწაული, ოთხი დღის განმავლობაში აღინიშნება ზულ-ჰიჯჯეს მეათე დღიდან.

ბაირამის - დღესასწაული დიდი მნიშვნელობის მატარებელია მუსლიმი ადამიანის ცხოვრებაში. მუსლიმ საზოგადოებაში რელიგიური დღესასწაულებისთვის მზადების პროცესი დიდი ენთუზიაზმით მიმდინარეობს. დღესასწაულამდე ზოგადად ემზადებიან ყოველმხრივ, როგორც სულიერად ისევე მატე-

რიალურად, დღესასწაულებზე ყიდულობენ განსაკუთრებით ბავშვებისთვის ტანსაცმელს და საჩუქრებს, ასევე დღესასწაულებისთვის მზადდება სპეციალური კერძები და დესერტები.

როდესაც ალლაჰის შუამავალი (ს.ა.ვ) მედინაში ჰიჯრით გადვიდა, ადგილობრივებს ორი სხვადასხვა დღესასწაული ჰქონდათ. ისინი ამ დროს გართობაში ატარებდნენ. ეს რომ ალლაჰის შუამავალმა ნახა თქვა: „ამ ორი დღესასწაულის სანაცვლოდ უზენაესმა ალლაჰმა თქვენ ორი უფრო სასიკეთო, - რამადანისა და მსხვერპლშენიერვის (ყურბანის) დღესასწაული - ბაირამი გიბოძათ.“ (აჰმედი, III, 103, 178, 235.)

რამადანის სადღესასწაულო დღეები ღვთაებრივი საჩუქარია, რომელიც მუსლიმ საზოგადოებას ერთმანეთთან გულწრფელი სიხარულით აკავშირებს. დღესასწაულები ყოვლად უნაკლო გამჩენი ალლაჰის წყალობის გამოვლინებაა. ესენი განსაკუთრებული დღეებია, როცა მუსლიმი ადამიანები მიტევების, შემწყნარებლობის, ურთიერთდახმარების, გულის მოგების, სიყვარულისა და სიკეთის

სურვილით აღესილნი არიან. მორწმუნეები, რამადანის მარხვის ღვთისმსახურებებით ძლიერდებიან და მოიპოვებენ ალლაჰის მიტევებასა და კმაყოფილებას. ერთი შეხედვით ბაირამზე - დღესასწაულზე მორწმუნეები წარმოადგენენ იმ ადამიანებს, რომლებმაც ამქვეყნიური გამოცდა ჩააბარეს და მოხვდნენ სამოთხეში, სადაც არ არსებობს შური, ეჭვიანობა, სიძულვილი, გაუტანლობა, ბოღმა და სხვა მსგავსი გრძნობები.

ადამიანებს, რომლებიც ბაირამის ღამეს აღავლენენ ნაფილე ლოცვას, ალლაჰის ხსენებისა და თაყვანისცემის მსგავს ღვთისმსახურებებს, ებოძებათ სამახაროებლო იმის შესახებ, რომ მათი გულები არ კვდება, რადგან ისინი არიან ვნების მძლეველი ადამიანები, რომლებმაც ღვთისმსახურების სიტკბო იგემეს. ისინი არ მისდევენ იმ გატაცებებს, რომლებიც ვნება იზიდავს, ისინი ამგვარ წარმავალ სიტკბოებას ყურადღებას არ აქცევენ და ღვთისმსახურებისგან სიამოვნებას იღებენ. მეტისმეტი ცოდვების გამო დაღლილ გულებს ისინი აცოცხლებენ, ვინაიდან მათი გულები მუდამ ცოცხალი რჩება. ისინი საიქიოს, ნუთისოფელს არ ამჯობინებენ და ურწმუნოებაში არ ჩავარდებიან. მორწმუნეები მშვიდი გულით ალლაჰის წინაშე წარსდგებიან, რადგან მათ გულებში ღვთისმსახურების სიყვარულია დასადგურებული. მათ შემეცნებული აქვთ, რომ გამოსაცდელ ქვეყანაში იმყოფებიან და გარდაცვალებამდე მათთვის მიცემული, ყველა ხელსაყრელი შემთხვევა უნდა გამოიყენონ ალლაჰის კმაყოფილების მოსაპოვებლად.

ბაირამის - დღესასწაულების დღეები არის საზოგადოებრივი ერთობის, ერთიანობის ერთმანეთისთვის საჩუქრის მიძღვნის, ურთიერთ დახმარების, გამასპინძლების და უზენაესი ალლაჰის ხსენების დღეები. ბაირამი მხოლოდ გართობისა და დასვენების დღე არ არის.

ალლაჰის შუამავალი ბაირამზე ღვთისმსახურების, სიკეთის ქმნისა და ალლაჰის ხსენებისკენ მოგვიწოდებს, ჰადისში ბრძანებს: „დღეს, თქვენი უპირველესი საქმე ლოცვის აღსრულებაა.“ (ბუჰარი, იდეინი, 3, 10; მუსლიმი, ედაჰი, 7)

„ბაირამი თექვირების წარმოთქმით გააღება!“ (ჰეისემი, II, 197).

შუამავლის თანამიმდევრები ყოველ ბაირამს მგზნებარე თექვირებით ხვდებოდნენ.

კეთილშობილი ომარი მინაზე გაშლილ პატარა კარავში თექვირს კითხულობდა, მეჩეთში მყოფი ადამიანები ამის გაგონებისთანავე თავადაც თექვირის წარმოთქმას იწყებდნენ, ქალაქში მყოფებიც აყვებოდნენ და მინაში ყველგან თექვირების ხმა გაისმოდა. იბნ ომარიც იმ დღეებში განუწყვეტლივ თექვირს წარმოთქვამდა ყველგან, სადაც უნდა ყოფილიყო. (ბუჰარი, იდეინი, 12).

მუსლიმები დღესასწაულებზეც კი ალლაჰის კმაყოფილების მომპოვებელ ქმედებებს მიაშურებენ თავს. განსაკუთრებით ღარიბებისა და მარტოხელების გულების მოგებას ცდილობენ. ესმარებიან გაჭირვებულ, უპატრონო, უმწეო, ობოლ, ქვრივ, ცხოვრებით დაღლილ და იმედგაცრუებულ ადამიანებს. ახარებენ მოხუცებს, ბავშვებს განსაკუთრებით ობლებსა და ღარიბებს. ბაირამი მუსლიმებს დადებით სულიერ გრძნობებს უღვიძებს და მწვერვალზე აჰყავს ისეთი თვისებები, როგორიცაა: თანაგრძნობა, სოლიდარობა, გულისხმიერება, დახმარება და ერთგულება. არსებობს ქმედებები, რომელთა შესრულება სადღესასწაულო დღეს, ისლამის მიერ მოწონებულია, მათ შორის: ბაირამის დილას ადრე ადგომა, რიტუალური განბანვა, სუფთა და ღამაში ტანსაცმლის ჩაცმა, კარგი სუნამოს შეპკურება და ალლაჰის წყალობისთვის მაღლიერების გამოხატვა.

გადმოცემის თანახმად ალლაჰის შუამავალი (ს.ა.ე) ბაირამის სალოცავად სანამ წავიდოდა რამოდენიმე ხურმას შეჭამდა. (ბუჰარი, იდეინი, 4).

რამადან ბაირამის ლოცვის შემდეგ ერთმანეთზე მილოცვა, განსაკუთრებით მოხუცების, მშობლების, ნათესავების, ავადმყოფების მონახულება და მათი გულების მოგება ძალიან კარგი ქმედებაა.

როგორ სრულდება ბაირამის-დღესასწაულის ლოცვა?

ბაირამი არის საზოგადოებრივი დღესასწაული. ჯამაათით - ჯგუფურად ბაირამის ლოცვის შესრულება მორწმუნეთა ძმობისა და ერთობის სიმბოლოა. ბაირამი წარმოადგენს ალლაჰის წყალობას. ის განაწყენებულ მუსლიმთა შერიგებასა და მათ დაახლოებაში დიდ როლს ასრულებს. ბაირამი ამავედროულად ერთმანეთის მონახულების დღეა.

ვისთვისაც ჯუშის ლოცვა ფარძია - აუცილებელია, იმისთვისაც ბაირამის ლოცვა ვაჯიზია - სავალდებულოა. ბაირამის ლოცვა შედგება ორი მუხლისგან და სრულდება ჯამაათით მეჩეთში ან ღია ადგილას (თუ მეჩეთი არ არის) სადაც ადამიანები შეკრებას შეძლებენ. ბაირამის ლოცვისას ეზანი და ყამეთი არ იკითხება. ამ დროს ხუთზე (ქადაგება) არის სუნეთი და იკითხება ლოცვის შემდეგ. (ჯუშის ხუთზე (ქადაგება) არის ფარძი-აუცილებელი და იკითხება ფარძი ლოცვის წინ.

ბაირამის ლოცვა სხვა ლოცვებისაგან იმით განსხვავდება, რომ მასში არის ექვსი დამატებითი თეჰბირი, ანუ „ალლაჰის დიდების, ალლაჰუმეჰერ-ის წარმოთქმა“. სამი პირველ მუხლზე და სამიც - მეორეზე. ამას „ზევაიდი“ ანუ დამატებითი თეჰბირები ეწოდება.

პირველი მუხლი:

1. ჯამაათი იმამის უკან რიგებში - საფში დგება. წარმოთქვამენ განზრახვას - ნიეთს ბაირამის ლოცვის შესრულების შესახებ.

2. განზრახვის შემდეგ იმამი აღმართავს ხელებს ყურების სიმაღლეზე და წარმოთქვამს: ალლაჰუმეჰერ, ჯამაათი ჩუმად იმეორებენ და ორივე ხელს მუცელზე იწყობენ.

3. იმამი და ჯამაათი ხმადებლა კითხულობენ ვედრება „სუბჰანეჟეს“. ამის შემდეგ წარმოითქმება სამი დამატებითი თეჰბირი შემდეგნაირად:

პირველი თეჰბირი: იმამი ხმამაღლა (ჯამაათი ჩუმად) წარმოთქვამს თეჰბირს „ალლაჰუმეჰერ“, აღმართავს ამ დროს ხელებს (როგორც სანყისი თეჰბირის დროს), შემდეგ ხელებს დაბლა დაუშვებს.

მეორე თეჰბირი: ხანმოკლე პაუზის შემდეგ იმამთან ერთად მლოცველებიც ანალოგიურად წარმოთქვამენ მეორე თეჰბირს და ხელებს აღმართავს ამ დროს (როგორც სანყისი თეჰბირის დროს), შემდეგ ხელებს დაუშვებენ.

მესამე თეჰბირი: მეორე თეჰბირის შემდეგ იმამთან ერთად მლოცველებიც წარმოთქვამენ მესამე თეჰბირს და ხელებს აღმართვის შემდეგ დაუშვებენ და მუცელზე აერთებენ მარჯვენა ხელი მარცხენაზე ზემოდან უნდა იყოს.

4. იმამი ჩურჩულით კითხულობს „ელუზუ-ბესმელეს“, შემდეგ ხმამაღლა კითხულობს

სურა „ფათიჰას“ და კიდევ ყურანიდან სხვა სურას. ჯამაათი ამ დროს არაფერს კითხულობს, მხოლოდ იმამს უსმენს, შემდეგ იმამთან ერთად მლოცველებიც ასრულებენ რუქულსა და სეჯდეს, რის შემდეგაც დგებიან მეორე მუხლზე და ხელებს მუცელზე იწყობენ.

მეორე მუხლი:

5. იმამი ჩურჩულით კითხულობს „ბისმილ-ლაჰს“, შემდეგ ხმამაღლა სურა „ფათიჰას“ და სხვა სურას. შემდეგ ისევ, როგორც პირველ მუხლზე, იმამი ხმამაღლა წარმოთქვამს სამ თეჰბირს როგორც პირველ მუხლზე „ალლაჰუმეჰერ“ და მლოცველები კი ჩუმად. მესამე თეჰბირის შემდეგ, იმამთან ერთად მლოცველებიც ასრულებენ რუქულსა და სეჯდეს, რის შემდეგაც სხდებიან.

7. ამ მდგომარეობაში იმამი და ჯამაათი ჩურჩულით, თანმიმდევრულად კითხულობენ „ეთთეჰიიათუს“, „ალლაჰუმმესელი და ალლაჰუმმეჰარიქს“, ვედრება „რაბბენააათინაა-რაბბენელფირლს და შემდეგ სალამის მიცემით - თავს აბრუნებენ ჯერ მარჯვნივ, შემდეგ მარცხნივ და ამით ლოცვა სრულდება. ლოცვის დასრულების შემდეგ იმამი კითხულობს ხუთბეს (ქადაგებას), ხოლო ჯამაათი გულდასმით უსმენს. ხუთბის კითხვის დროს 3-ჯერ წარმოითქმება თეჰბირები. ხუთბის კითხვის დასრულებით ბაირამის ლოცვა სრულდება.

წინასწარ მოგილოცავთ რამადან-ბაირამის ბრწყინვალე დღესასწაულს. ამ მშვენიერებით აღსავსე დღეს, მთელი ისლამური სამყარო უდიდესი ერთუზიანებით ზეიმობს. მსოფლიოს ყველა მუსლიმი ამ ძვირფას დღეს წრფელი სიხარულითა და ემოციებით ხვდება. რწმენით აღსავსე, გახარებულნი და ჯანმრთელნი მრავალ ბაირამს დაესწარით, უზენაესმა ალლაჰმა მიიღოს ყველა თქვენგანის მიერ შესრულებული ყველა ღვთისმსახურება, გაკეთებული კეთილი საქმეები და გაღებული მოწყალება. უზენაესმა ალლაჰმა გვატაროს ჭეშმარიტი გზით და მოგვცეს საუკეთესო მოთმინება. გვაშოროს ურწმუნოთა და მჩაგვრელთა უსამართლობას. მოგვიტევოს ნებით თუ უნებლიედ ჩადენილი შეცოდებები და სრულფასოვან მორწმუნედ ჩაიბაროს ჩვენთვის ამანათად მობარებული სული. ალლაჰი ყოფილიყოს ყველგან და ყოველთვის ჩვენი შემწე და მფარველი.